

Nr 146.

Av herr **Ekman, Karl Johan**, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till lag om rätt i vissa fall för nyttjanderätts-havare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område m. m.

Med anledning av Kungl. Maj:ts nådiga proposition till innevarande års riksdag, nr 172, med förslag till lag om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område m. m., får undertecknad vördsamt anföra följande.

Den ifrågasatta lagen åsyftar att bereda ägare av hus å ofri grund en förbättrad ställning. I motiven till densamma yttras, att »billighet och rättfärdighet tala säkerligen oftast starkare för att jordägaren skall avstå någon ringa del av sin jord, naturligtvis mot full ersättning, än att resultatet av husägarens arbete och kostnad skall väsentligen förspillas». Lagens utgångspunkt är sålunda den enskilda jordäganderätten; det intrång, som däri kan befinnas nödvändigt för tillgodoseende av ett annat däremot stridande enskilt rättsanspråk, avser man nu att genom lagen reglera. Följaktligen har i 19 § stadgats, att lagen ej är tillämplig å kronan tillhörig jord. Konsekvensen hade fordrat, att från lagens tillämplighetsområde hade undantagits även jord i allmän ägo eller tillhörig stiftelse eller fideikommiss. Så har emellertid icke skett, utom beträffande ett par undantagsfall, där tekniska svårigheter för brukarens jordförvärv mött.

Vad angår jord i allmän ägo — om därmed menas allenast städers, lantkommuners eller liknande samfälligheters jord — samt jord som innehaves såsom fideikommiss, är i åtskilliga hänseenden likheten med innehav under enskild jordäganderätt så nära liggande, att lagens tillämpning på dylik jord måhända kan försvaras. Men annorlunda blir förhållandet i fråga om jord, som äges av *stiftelse*, liksom av jord, som är anslagen till *ecklesiastikt ändamål*.

Ett avhändande av stiftelse tillhörig jord, på det sätt som här kan komma ifråga, torde alltför mycket strida mot de rättsgrundsatser, på vilka vår lagstiftning vilar, för att kunna vid en närmare prövning godkännas. Här står dock ett högre samhällsintresse emot den enskilde husägarens privata anspråk. Ty en ersättning i penningar kan icke på samma sätt som den obeskurna äganderätten till själva jorden under tidernas lopp trygga fortvaron av stiftelsen och fyllandet av det ändamål, för vilket den blivit upprättad.

Av samma skäl läser icke heller ett avyttrande, på sätt nu blivit ifrågasatt, kunna ske av den till ecklesiastika ändamål upplåtna jorden. Och i vilket fall som helst torde icke en rubbning av äganderätten till denna jord kunna ske utan samtycke av allmänt kyrkomöte i den ordning 114 § regeringsformen stadgar.

Vad särskilt den till prästerskapet och kyrkobetjäningen anslagna jorden beträffar skulle för övrigt de största svårigheter — ja, i många fall oöverstigliga hinder — möta mot tillämpning av detaljbestämmelserna i den föreslagna lagen. Vem skall vid utövande av lösningsrätten, enligt lagförslagets § 2, för de gamla från äldre tider bestående prästboställena uppträda såsom jordägare? Varifrån skola medel tagas till den där ifrågasatta inlösnings av nyttjanderättshavaren tillhöriga byggnader? eller till gäldande jämlikt § 3 av ersättning för arbete och kostnad, som nedlagts på jordens förbättring? Om å området — såsom i § 3 § sista stycket förutsättes — finnes någon »jordägaren» tillhörig byggnad, t. ex. en lagligen insynad brunn, skall nyttjanderättshavaren då vara skyldig lösa brunnen? och skall detta ske utan synerättens medverkan?

På grund av vad sålunda anförts, tillåter jag mig vördsamt hemställa,

att därest riksdagen med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 172 med förslag till lag om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område m. m. beslutar antaga en sådan lag, däri måtte intagas förbehåll, att vad i denna lag stadgas icke skall äga tillämpning beträffande område, som tillhör *stiftelse* eller är till *ecklesiastiskt ändamål* upplåten.

Stockholm den 2 april 1918.

K. J. Ekman.
Jönköping.